

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне
значення результатів дисертації
Бондаревського Івана Леонідовича
«Шлунково-кишкові стронгілідози жуйних у зоні Лісостепу (поширення,
діагностика та заходи боротьби)»,
що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії
галузі знань 21 Ветеринарна медицина
за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина**

Актуальність теми дисертації. Паразитози травного тракту жуйних тварин є значно поширеними захворюваннями в багатьох країнах світу, у тому числі й в Україні. З-поміж них привертають увагу стронгілідози травного тракту, які призводять до економічних збитків галузі тваринництва, внаслідок зменшення виробництва молока, зниження маси тіла тварин, недоотриманням приплоду, вибракування уражених туш і органів.

Для виявлення збудників стронгілідозів травного тракту застосовуються копроовоскопічні методи, які відіграють ключову роль у своєчасному виявленні паразитів, проведенні лікувально-профілактичних заходів та забезпеченні ветеринарного благополуччя. Доведено, що якість діагностики залежить від низки чинників, зокрема від чутливості й ефективності методу, правильності його виконання, відбору та зберігання зразків.

Боротьба та профілактика за стронгілідозів травного тракту жуйних тварин ґрунтується, переважно, на застосуванні антигельмінтиків та дезінвазійних засобів, які представлені на ветеринарному ринку України. Вкрай важливим є підбір препаратів, де враховують їх ефективність, токсичність, зручність у застосуванні, вартість, коренцію.

Саме тому, дослідження щодо епізоотологічних особливостей стронгілідозів травного тракту жуйних тварин на території окремих регіонів України, а також пошук і впровадження ефективних методів діагностики й лікувально-профілактичних засобів мають актуальне значення й потребують подальшого і більш глибокого вивчення.

Зв'язок теми дисертації з науковими програмами, планами, темами університету та кафедри. Дисертаційна робота виконана згідно з планом ініціативних науково-дослідних тем кафедри інфекційної патології, гігієни, санітарії та біобезпеки факультету ветеринарної медицини Полтавського державного аграрного університету: «Еколого-фауністичний моніторинг і удосконалення методів діагностики, заходів боротьби й профілактики інвазійних хвороб у тварин» (номер державної реєстрації 0123U103399, 2023–2030 рр.).

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів. Автором самостійно проведено аналіз першоджерел наукової літератури з напрямку досліджень. Виконано відбір матеріалу та його дослідження за всіма методиками. Отримані результати статистично оброблені та узагальнені.

Сформульовано висновки та практичні пропозиції виробництву. Вибір теми та напрямів досліджень дисертаційної роботи проведено спільно з науковим керівником. Низку виробничих і лабораторних експериментів дисертантом проведено спільно з науковцями, які є співавторами окремих публікацій, що включені до списку робіт, виконаних за темою дисертації.

Обсяг і структура роботи та її методичний рівень. Основний зміст дисертаційної роботи включає: вступ, огляд літератури і вибір напрямів досліджень, загальну методику та основні методи досліджень, результати досліджень, аналіз та узагальнення результатів досліджень, висновки, пропозиції виробництву, список використаних джерел, додатки. Робота ілюстрована таблицями та рисунками. Список літератури містить 211 джерел, у тому числі – 140 латиницею.

Огляд літератури написаний автором логічно і послідовно. Зазначимо, що результати експериментів та висновки багатьох дослідників, що вивчали ці питання, ґрунтовно проаналізовані й лаконічно викладені. В кінці цього розділу автор надав висновки. Отже, огляд літератури викладений на достатньому науковому та методичному рівнях. Знання проблеми є важливою підставою того, що структура роботи, методичні підходи, експерименти і їх подальший аналіз взаємопов'язані та цілком обґрунтовані.

Дотримуючись методичної й логічної послідовності, дисертант розробив схеми проведення експериментальних досліджень на жуйних тваринах (великій рогатій худобі, вівцях та козах). У цьому розділі описано основні методики досліджень, які є як сучасними, так і класичними. Це дало можливість автору отримати об'єктивний науковий матеріал. Проведено наступні дослідження: паразитологічні (копроовоскопічні, ідентифікація збудників, культивування *in vitro*, визначення екстенс- та інтенсефективності препаратів); епізоотологічні (визначення екстенсивності та інтенсивності інвазії, вікової та сезонної динаміки); методи випробування й оцінки овоцидної ефективності хімічних засобів; мікроскопічні; статистичні, що сприяє глибокому розкриттю основних положень дисертації і свідчить про продуману концепцію роботи.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, не викликає сумніву. Обґрунтованість експериментальних даних підтверджується використанням сучасних методів досліджень, достатньою кількістю виконаних експериментів. Матеріали та методи досліджень, що використані здобувачем для вирішення поставлених завдань, відповідають меті роботи і дають можливість одержати обґрунтовані дані. Результати досліджень опрацьовані статистично, зведені у таблиці, узагальнені та детально опрацьовані.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації та її вірогідність підтверджується:

– високим методичним рівнем поставлених експериментів, логічністю та послідовністю виконання серій досліджень;

– достатньою для одержання вірогідних даних кількістю тварин, які були залучені до експериментів;

– математичною обробкою одержаних результатів, що дало можливість встановити їх вірогідність.

Отже, на основі вищенаведеного, робимо висновок, що ступінь достовірності й обґрунтованості отриманих результатів та запропонованих автором висновків і практичних рекомендацій, які впливають з результатів досліджень, є достатньо високим.

Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру. Отримано нові дані щодо видового складу збудників та поширення стронгілідозів шлунково-кишкового тракту жуйних тварин в умовах одноосібних селянських та фермерських господарств Дніпропетровської та Кіровоградської областей. Встановлено, що стронгілідози шлунково-кишкового тракту є розповсюдженими інвазіями серед великої рогатої худоби, овець та кіз, де середня ЕІ становить відповідно 15,8 %, 14,8 % та 16,3 % відповідно.

За результатами зажиттєвої діагностики з'ясовано, що видовий склад стронгілідозів органів травлення у жуйних тварин (великої рогатої худоби, овець та кіз) представлений родами: *Nematodirus* (Railliet, 1896); *Bunostomum* (Railliet, 1902); *Oesophagostomum* Molin, 1861 та *Haemonchus* Cobb, 1898.

Визначено, що найнижчі показники інтенсивності інвазії стронгілідами органів травлення у овець спостерігаються у зимовий період (грудень – лютий) і становлять 500–560 яєць/г, тоді як найвищі значення були зафіксовані у вересні, відповідно 680±57,4 яєць/г ($P<0,05$). Найсприятливішими умовами для розвитку яєць стронгілід органів травлення у овець до личинки першої стадії є наявність вологи та температури на рівні 26±1°C (виживає 90,3 % личинок; $P<0,05$). Запропоновано, експериментально випробувано та доведено високу ефективність застосування запропонованого способу кількісного гельмінтокопроовоскопічного дослідження за низької інтенсивності інвазії у тварин (3–5 яєць/г фекалій). Отримано нові дані та доведено, що використання препаратів вівцям Клозантелу 10 %, Дорамаксу та Бровермектину 1 % шляхом парентерального введення призводить до 100 %-ої лікувальної ефективності.

Отримано нові дані щодо овоцидної ефективності дезінфікуючих засобів Йодоклін (Україна), Йодерин (Україна), Мультиклін Аква (Україна) та Віросан (Україна) відносно яєць стронгілід органів травлення овець.

Наукову новизну дисертаційної роботи підтверджено деклараційним патентом України на корисну модель: «Спосіб кількісного гельмінтокопроовоскопічного дослідження» № 156464 (2024 р.).

Практичне значення результатів дослідження. Отримані результати розширюють та поглиблюють існуючі дані щодо видового складу та епізоотологічних особливостей стронгілідозів шлунково-кишкового тракту жуйних, методів лабораторної копроовоскопічної діагностики, заходів з боротьби, а також можуть бути використані при розробці та організації науково обґрунтованих заходів для підтримання ветеринарного благополуччя щодо стронгілідозів в умовах тваринницьких господарств.

Матеріали дисертаційної роботи увійшли до «Рекомендацій з діагностики, заходів боротьби та профілактики стронгілідозів травного тракту жуйних», затверджених нарадою Головного управління Держпродспоживслужби в Полтавській області (протокол № 4 від 03.04.2025 р.).

Результати експериментальних досліджень використовуються в науково-дослідній роботі та навчальному процесі на факультетах ветеринарної медицини закладів вищої освіти України: Полтавському державному аграрному університеті; Дніпровському державному аграрно-економічному університеті; Поліському національному університеті; Білоцерківському національному аграрному університеті; Сумському національному аграрному університеті; Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького.

Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації. За темою дисертаційної роботи опубліковано 13 наукових праць, у тому числі: 3 статті у фахових наукових виданнях України категорії Б (2 із них – одноосібно), 1 стаття у науковому виданні, що включені до наукометричних баз даних Scopus, Web of Science, 7 тез доповідей на наукових конференціях, 1 патент України на корисну модель та 1 методичні рекомендації.

Список праць, опубліковані за темою дисертації:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Публікація у виданні, що включене до наукометричних баз даних Scopus, Web of Science Core Collection

1. **Bondarevskiy I. L., Kruchynenko O. V., Peredera O. O., Peredera R. V.** Three different faecal egg counting techniques in ruminants. *Regulatory Mechanisms in Biosystems*. 2024. № 15 (4). P. 776–781. <https://doi.org/10.15421/0224112> (Здобувач провів експериментальні дослідження, порівняв ефективність трьох методів діагностики та підготував статтю до публікації).

Публікації у фахових виданнях України категорії Б

2. Кручиненко О. В., **Бондаревський І. Л.** Аналіз ринку антигельмінтиків для жуйних тварин в Україні. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2022. № 4. С. 112–118. <https://doi.org/10.31210/visnyk2022.04.13> (Здобувач провів аналіз ринку антигельмінтиків для жуйних тварин в Україні та підготував статтю до публікації).

3. Бондаревський І. Л. Поширення паразитозів шлунково-кишкового каналу жуйних у господарствах Кіровоградської та Дніпропетровської

областей. *Scientific Progress & Innovations*. 2024. № 27 (1). С. 139–143. <https://doi.org/10.31210/spi2024.27.01.23>

4. Bondarevskiy I. L. Therapeutic efficacy of treatment measures for strongylidoses of sheep digestive tract. *Scientific Progress & Innovations*. 2025. № 28 (1). С. 124–127. <https://doi.org/10.31210/spi2025.28.01.20>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

5. Кручиненко О. В., **Бондаревський І. Л.** Поширення паразитозів шлунково-кишкового тракту жуйних на території України (огляд). *Досягнення та перспективи ветеринарної науки. Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції молодих вчених (20 жовтня 2022, м. Полтава)*. Полтава, 2022. С. 55–58. (Здобувач провів дослідження щодо поширення паразитозів шлунково-кишкового тракту та підготував тези до публікації).

6. Кручиненко О. В., **Бондаревський І. Л.** Порівняння методів Paracount-EPG™ kit (модифікований макмастера), Міні-Флотак та модифікованої техніки Вісконсіна за ураження кіз шлунково-кишковими стронгілятами. *Актуальні питання ветеринарної медицини: реалії та перспективи. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції науковців, викладачів та аспірантів (23 травня 2023, м. Харків)*. Харків, 2023. С. 159–160. (Здобувач провів дослідження щодо порівняння кількісних методів копроскопічної діагностики стронгілідозів травного тракту овець та підготував тези до публікації).

7. Бондаревський І. Л. Перспективи удосконалення кількісних копроовоскопічних та гельмінтоларвоскопічних методів (огляд). *Сучасні досягнення та перспективи розвитку ветеринарної медицини, фармації та біології тварин. Матеріали науково-практичної дистанційної конференції з міжнародною участю (8 червня 2023, м. Харків)*. Харків : НФаУ, 2023. С. 4.

8. Кручиненко О. В., **Бондаревський І. Л.** Порівняння копроовоскопічних методів діагностики Макмастера, Міні-Флотак й В. Н. Трача у разі ураження овець шлунково-кишковими стронгілятами. *Актуальні аспекти розвитку ветеринарної медицини в умовах євроінтеграції. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (14–15 вересня 2023, м. Одеса)*. Одеса, 2023. С. 276–278. (Здобувач провів визначення ефективності кількісних методів копроовоскопічної діагностики шлунково-кишкових стронгілідозів овець та підготував тези до публікації).

9. Кручиненко О. В., **Бондаревський І. Л.** Ефективність флотаційних розчинів за копроскопічної діагностики стронгілідозів шлунково-кишкового тракту овець. *Актуальні аспекти розвитку ветеринарної медицини в умовах євроінтеграції. Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (17–18 жовтня 2024, м. Одеса)*. Одеса, 2024. С. 127–129. (Здобувач визначив ефективність флотаційних розчинів за копроскопічної діагностики стронгілідозів шлунково-кишкового тракту овець та підготував тези до публікації).

10. Кручиненко О. В., **Бондаревський І. Л.** Порівняння хімічних препаратів у якості дезінвазійних засобів проти яєць стронгілідного типу в овець. *Сучасні проблеми біобезпеки та біозахисту: збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (24–25 квітня 2025, м. Полтава)*. Полтава: ПДАУ, 2025. С. 37–40. (Здобувач провів експериментальні дослідження щодо дезінвазійних властивостей сучасних дезінфекційних засобів на культуру яєць стронгілід органів травлення овець та підготував тези до публікації).

11. **Бондаревський І. Л.**, Кручиненко О. В. Вплив температури на розвиток, виживання яєць і личинок стронгілід травного каналу жуйних тварин. *Сучасні аспекти лікування і профілактики хвороб тварин. Матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (22–23 жовтня 2025, м. Полтава)*. Полтава: ПДАУ, 2025. С. 125–126. (Здобувач провів дослідження щодо впливу температури на розвиток, виживання яєць і личинок першої стадії стронгілід органів травлення овець та підготував тези до публікації).

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

12. **Бондаревський І. Л.**, Кручиненко О. В., Петренко М. О. Рекомендації з діагностики, заходів боротьби та профілактики стронгілідозів травного тракту жуйних. Полтава, 2025. 32 с. (Здобувач проаналізував наукову літературу, провів дослідження та підготував матеріали для методичних рекомендацій).

13. Кручиненко О. В., **Бондаревський І. Л.**, Іванов О. М. Спосіб кількісного гельмінтокопроовоскопічного дослідження: пат. 156464 Україна: G01N33/48. № А61D99/00; заявл. 11.01.2024; опубл. 26.06.2024, Бюл. № 26/2024. 4 с. (Здобувач експериментально обґрунтував ефективність способу кількісного гельмінтокопроовоскопічного дослідження та підготував матеріали для патенту).

Відомості щодо проведення біоетичної експертизи дисертаційних досліджень. Експериментальна частина роботи проходила з урахуванням «Загальних етичних принципів експериментів на тваринах», схвалених на Національному конгресі з біоетики (Київ, 2001) із дотриманням міжнародних вимог Європейської конвенції «Про захист хребетних тварин, що використовуються для дослідних та інших наукових цілей» (Страсбург, 1986) (протокол № 2 від 05.11.2025 р.).

Дотримання принципів академічної доброчесності. У представленій дисертаційній роботі не виявлено академічного плагиату, фабрикації та фальсифікації. Дисертація є завершеною науковою роботою, а одержані результати, важливі для науковців з паразитології, зоології, біології та мають практичне значення для фахівців з ветеринарної медицини.

Висновок

Дисертаційна робота Бондаревського Івана Леонідовича на тему: «Шлунково-кишкові стронгілідози жуйних у зоні Лісостепу (поширення, діагностика та заходи боротьби)» оформлена згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та МОН України від 31.05.2019 № 759 (зі змінам і доповненнями), є завершеною науково-дослідною роботою, яка за актуальністю обраної теми, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням отриманих результатів, рівнем і обсягом виконаних досліджень, повністю відповідає вимогам, що передбачені Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінам і доповненнями), і рекомендована до проведення публічного захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань 21 Ветеринарна медицина за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина.

Рішення прийняте відкритим голосуванням:

за – 24

проти – 0

утримались – 0.

Голова засідання:

доктор ветеринарних наук, професор,
завідувач кафедри паразитології та
ветеринарно-санітарної експертизи
Полтавського державного
аграрного університету

Віталій МЕЛЬНИЧУК

Секретар засідання:

доктор філософії, завідувач навчально-наукової
лабораторії кафедри паразитології та
ветеринарно-санітарної експертизи
Полтавського державного
аграрного університету

Олександр ДОЛГІН

«02» січня 2026 р.

Прислано